

Le Play sosyolojisi tecrübî araştırmalar sahasında ilk adım olmakla beraber, ondan sonra bu metodlar üzerinde bir çok memleketlerde bilhassa Amerika'da bazı tâdiller ve islâhlar yapılmış ve tecrübî sosyoloji ilk meydana çıktığı Őekilden oldukça farklı ve zengin bir hale gelmiştir. İngilterede bu nevi araştırmalar Social Survey adı altında toplanmaktadır. Amerika'da Greenwood bütün bu tecrübî araştırmalara ait metodları Experimental Sociology adı altında 1945 de neşretmiştir. Bu mevzudaki yeni terakkilerden haberdar olmak için bu eserin de tercüme ve neşrinde büyük fayda olacaktır.

Dr. E. HIRSCH, HUKUK FELSEFESİ VE HUKUK SOSYOLOJİSİ DERSLERİ. Ankara, 1949, shf. 462. —

Müellifin Ankara Hukuk fakültesinde okutmakta olduğu dersleri ihtiva eden bu kitap Metodolojiden sonra, Hukuk felsefesi ve Hukuk sosyolojisi kısımlarını ihtiva etmektedir. Hukuk sosyolojisine ayrılmış olan son kitap (s: 325 - 442) Hegel'ci teori ile Comte ve Spencer'in sosyoloji görüşlerini hulâsa ve tenkit etmekte, sosyolojinin ilmi mahiyeti meselesi üzerinde durmaktadır. Müellif burada içtimalî hürriyet ve sebeplik meselesini ortaya koyuyor ve içtimalî sahada ihtimalî kanunların cari olduğundan bahsediyor. Esas itibariyle Prof. Hirsch'e göre hukuk sosyolojisinde Dualisme prensibine göre hareket etmelidir. Bundan sonra müellif hukukî mekanizma ile içtimalî uzviyetin münasebetini araştırıyor. İçtimalî hayatta bazı sabite (constante) lar bulmak mümkün olduğunu söylüyor. Bu suretle fizikte olduğu gibi sosyal münasebetleri bazı değişmez esaslara bağlamaya çalışıyor. Bundan sonra hukukî teşkilâtlandırma bahsinde cevher ve Őekil münasebetini, meşru kılma hâdisesini, hukukta bağlılık ve intibak hâdiselerini tetkik ediyor. İçtimalî hayatın sabit tarafına mukabil bir de değişen taraflarını gözden geçiriyor: burada muhit farklarının ve bu farklardan doğan neticelerin, değişenler arasındaki karşılıklı bağlılığın incelendiğini görüyoruz. Bundan sonra siyasî değişikliklerin hukuk üzerindeki tesirleri görüyoruz: bu münasebetle kuvvetle hukukun münasebeti, esas teşkilât ve anayasa, iktidar ve nüfuz meseleleri gözden geçiriliyor. Bunu iktisadî, kültürel, ilh. diğer değişiklikler takip ediyor. Son kısım hukuk sosyolojisinin pratik neticelerine ayrılmıştır: bu kısımda teşkilâtlandırılmış içtimalî hayat, siyaset ve âmme menfaati bahislerini görüyoruz. Eserin hukuk felsefesine ait olan ilk kısımları üzerinde durmadık. Hukuk sosyolojisine ait bahisler pek çok mevzuu bir araya getirmiş ve bazıları üzerinden sür'atle geçmiş olduğu için ana mefhumların derinleştirilmesi biraz güçleşmiş görünmektedir. Bununla beraber bu sahada Gurvitch'in eserinin tercümesinden başka esaslı bir kitabımız bulunmadığı cihetle, Prof. Hirsch'in hukuk sosyolojisi okuyucuyu bir çok yeni meselelerle karşı karşıya getirmekte ve düşünürmektedir.

P. SAINTYVES, FOLKLOR EL-KİTABI, Çeviren: Bilâl Aziz Yanıkoğlu, İstanbul, Haşet kitabevi. 1951, shf. 176. —

Bilâl Aziz Yanıkoğlu Trabzon folklor malzemesine ait kitabından sonra bu tercümesiyle ikinci eserini veriyor. Aynı zamanda Türkiyede folklor araştırmala-

rı, Macar masalları ve menkıbeleri adlı iki eserinin de neşredilmek üzere olduğunu haber veriyor. Türkiye Folklor dergisi ile son zamanlarda çalışmaları tek-sif edilmiş ve kuvvetlenmiş olan bu sabada bir metod ve rehber kitabına büyük ihtiyaç olduğu için Bilâl Aziz'in tercümesi bu boşluğu doldurmaktadır.

Eser Van Gennep'in eserile beraber folklorde esaslı müracaat ve rehber kitaplarındandır. Önce Folklorun çalışma sahasını tesbit etmekte, dille folklor münasebetini göstermekte, muhtelif milletlerde Folklor çalışmalarını anlatmaktadır. Eserin asıl hususiyeti Folklorun antropolojik ilimler arasında mevkiini göstermesidir. Bu suretle psikolojik metoda dayanan bu bilgi şubesinin diğer beşerî ilimlerden ne derecede faydalanacağı ve onlara ne kadar yardım edeceği belirtiliyor. Eserin ikinci faslında bu bilginin metodu anlatılıyor. Bastian'danberi etnologlar arasında umumî kaide olarak kabul edilen: 1) Maddî kültür, 2) Mânevî kültür, 3) İçtimai hayat tasnifine riayet ediliyor. Maddî kültürde ekonomik malzeme, iş ve geçim vasıtaları, kazanç ve zenginlik; mânevî kültürde mahallî dil, halk bilgisi, halk hikmetleri, estetik ve halk musikisi, halk dini incelenmektedir. İçtimai hayatta kan münasebetleri, aile menşeleri, toprağa bağlı câmia, hususî cemaatler tetkik ediliyor. Bu sonuncu kısım âdeta morfolojik sosyolojiye hazırlık teşkil etmekte ve oraya malzeme hazırlamaktadır. Üçüncü fasıl Tasvirî Folklorla ayrılmıştır. Burada müellif mahallî ve millî anketlerin nasıl tatbik edileceğini gösteriyor. Müşahedecinin vasıfları, habercilerin seçilişi, soruş usulü, mahallî dili tetkik yolları izah ediliyor. Bundan sonra malzemenin nasıl tahlil edileceğini gösteriyor. Mahallî bir anketin nasıl hazırlanacağını, soru cetvellerinin nasıl tertip edileceğini öğretiyor. Daha sonra da, sıra ile köy ve kasabalardan bölgeye ve bütün memlekete doğru yükseliyoruz ki, bu da tetkikin terkibi kısmıdır. Dördüncü kısım mukayese metoduna ayrılmıştır. Burada vahşilerin masalları ve dinleri ile eski kavimlerin masal ve dinleri karşılaştırılıyor. Karşılaştırma bütün dünya kavimlerinin dinlerine kadar yayılıyor. Beşinci fasılda Folklorla tarih karşılaştırılmakta, son fasılda da kronolojik metoda göre bütün kavimlerin Folklor tekâmülü gösterilmektedir.

Dr. BEDİ ZİYA EGEMEN: *DİN PSİKOLOJİSİ* (Saha, kaynak ve metod üzerine bir deneme). Türk T. Kurumu B. — Ankara, 1952, shf. 52. —

Konusu dergimizi doğrudan doğruya ilgilendirmemekle beraber «Din psikolojisi» kitabı «Din sosyolojisi» ile bir çok bakımdan münasebeti olduğu için burada bahsediyoruz. İlähiyat Fakültesi Din psikolojisi Profesörü Dr. B. Z. Egemen bu küçük kitapta mevzuunun özlü bir hulâsasını vermekte, mütevazî ifade-sine rağmen din psikolojisinin vazih hatalarını çizmekte ve esaslı noktalarına nüfuz etmektedir.

Müellif giriş kısmında din psikolojisine ait temelli araştırmaları Amerikada W. James ve Almanyada Wundt'da buluyor. Bu iddiasında haklıdır. Bununla beraber ilmî psikolojiden önceye doğru gidilirse bu isimlere Vico'yu katmalı idi. Fransaya gelince sosyoloğ şöhretine ve psikolojiye cephe yapmasına rağmen kollektif psikolojiye büyük hizmeti olmuş olan Durkheim'in «Dini hayatın iptidai şekilleri» ni de unutmamak doğru olur. B. Z. Egemen kitabın esasını teşkil eden tek fasılda din hâdiselerini tetkike savaştan muhtelif psikoloji cereyanlarının kı-